

ประสิทธิผลของการสอนแบบสาธิตและฝึกปฏิบัติในการเตรียมแก่น
ของหญิงมีครรภ์ เพื่อใช้เลี้ยงบุตร

นางเกื้อนเพ็ญ พัฒนศิษฏางกูร

004207

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

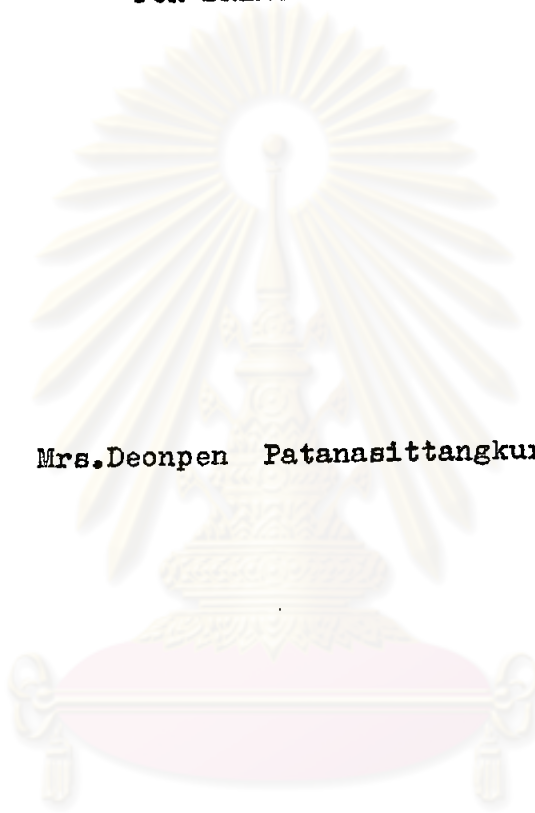
ภาควิชาพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2524

๕๑๖๐๖๘๕๖

EFFECTIVENESS OF DEMONSTRATION AND PRACTICE TEACHING
TECHNIQUES IN BREAST PREPARATION OF PREGNANT WOMEN
FOR BREAST FEEDING

Mrs. Deonpen Patanasittangkur

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Nursing Education
Graduate School

Chulalongkorn University

1981

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ประสิทธิภาพของการสอนแบบสาธิตและฝึกปฏิบัติในการ เตรียมเต้านม
ของหญิงมีครรภ์เพื่อใช้เลี้ยงบุตร

ชื่อ นิสิต นาง เคือนเพ็ญ พัฒนศิษฏางกูร

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์

ภาควิชา พยาบาลศึกษา

ปีการศึกษา 2524

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการสอนมารดาด้วยวิธีสาธิตและฝึกปฏิบัติในการ เตรียมเต้านมของหญิงมีครรภ์ เพื่อใช้เลี้ยงบุตร โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติในเรื่องการเตรียมเต้านมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตร และเปรียบเทียบค่านอาการแทรกซ้อนของ เต้านมมารดาภายหลังคลอด ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนและกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอน รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการสอนในกลุ่มที่ได้รับการสอน ^{ระดับภาคศึกษา} 10 ชั่วโมง อาชีพ และจำนวนครั้งของการปฏิบัติในการ เตรียมเต้านม ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือหญิงมีครรภ์ที่มาฝากครรภ์และมาคลอดที่โรงพยาบาลราชวิถี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งชั้น จำนวนประชากรทั้งหมด 120 คน เป็นมารดาที่ได้รับการสอนก่อนคลอด จำนวน 60 คน ซึ่งจัดเป็นกลุ่มทดลองและมารดาที่ไม่ได้รับการสอนจำนวน 60 คน ซึ่งจัดเป็นกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง คือ แผนการสอน แบบสัมภาษณ์และสังเกต โดยผ่านการตรวจสอบหาความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้กับมารดาหลังคลอด การรวบรวมข้อมูลทำในระยะหลังคลอด การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการทางสถิติ โดยหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างด้วยการทดสอบค่าที (t - test) ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยทางด้านความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวนมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตรของมารดากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. ค่าเฉลี่ยทางด้านความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับการเตรียมตัวนมเพื่อใช้เลี้ยงบุตรในมารดากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างและมีค่าคะแนนเฉลี่ยไปในทางบวก
3. ค่าเฉลี่ยทางด้านการปฏิบัติการเตรียมตัวนมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตรของมารดากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม
4. ค่าเฉลี่ยของอาการแทรกซ้อนของเต้านมมารดาในวันที่ 3 หลังคลอดในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มควบคุม และอาการแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับต่ำ
5. ในมารดากลุ่มทดลองที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้นพบว่า มีความแตกต่างกันทางด้านความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวนมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตร โดยที่กลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาน้อยกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่สำหรับด้านความเชื่อ การปฏิบัติ และอาการแทรกซ้อนของเต้านม ไม่มีความแตกต่างกัน
6. มารดาในกลุ่มทดลองที่มีอาชีพในบ้านและอาชีพนอกบ้าน พบว่ามีความรู้ ความเชื่อ การปฏิบัติเกี่ยวกับการเตรียมตัวนมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตร และอาการแทรกซ้อนของเต้านม ไม่แตกต่างกัน
7. มารดาในกลุ่มทดลองที่ไปปฏิบัติการเตรียมตัวนมในจำนวนของการปฏิบัติมากครั้งและกลุ่มที่มีการปฏิบัติน้อย พบว่า มีความเชื่อ และอาการแทรกซ้อนของเต้านมแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีการปฏิบัติมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีการปฏิบัติน้อย แต่สำหรับด้านความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเตรียมตัวนมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตรไม่แตกต่างกัน

Thesis Title Effectiveness of Demonstration and Practice
Teaching Techniques in Breast Preparation of
Pregnant Women for Breast Feeding.

Name Mrs. Deonpen Patanasittangkur

Thesis Advisor Assistant Professor Puangrat Boonyanurak

Department Nursing Education

Academic Year 1981

Abstract

The purpose of this experimental study were to compare the effectiveness of the demonstration and practice teaching techniques in breast preparation of pregnant women for breast feeding between teaching and non-teaching mothers concerning their knowledge, beliefs and practices on breast preparation and breast complication at early lactation period; and to compare the effectiveness of demonstration and practice teaching techniques using in the teaching group between each variables which were level of education, difference occupation, and frequency of the practice. The sample size were 120 pregnant women who attended antenatal clinic and had delivery at Rajavithae Hospital. The sample were selected by using a stratified random sampling and were divided into two groups; experimental and control groups which each group had 60 mothers.

The research instruments were the lesson plan and the interviewing and observing forms which were developed by the researcher and approved for the content validity test by the nursing experts and pretest by post partum mothers. The experimental group was mothers who were taught by the researcher following that lesson plan. The control group was not taught by the researcher. The data were collected during postpartum period and were analyzed by using statistical methods which were arithmetic mean, standard deviation and t - test, the major findings were as follow:-

1. There was statistically significant difference on mothers' knowledge of prenatal breast preparation between teaching and non-teaching group at the .05 level, by the arithmetic means of mothers knowledge of the teaching group was higher than the control group.

2. There was no statistically significant difference on mothers' beliefs of prenatal breast preparation between teaching and non-teaching groups.

3. There was statistically significant difference on mothers' practice of prenatal breast preparation between teaching and non teaching groups at the .05 level, by the arithmetic means of mothers' practice of the teaching group was higher than the non-teaching group.

4. There was statistically significant difference on breasts complications at the early lactation period which occurred to mothers between teaching and non teaching groups at the .05 level, by the arithmetic means of mothers' breasts complications of non-teaching group was

higher than the teaching group, and both were low level of breast complications.

5. In the teaching group, there were statistically significant difference on mothers' knowledge of prenatal breast preparation between the groups with elementary education level and higher education level at the .05 level, by the arithmetic means of mothers' knowledge of the groups with elementary education level was lower than the higher education level, but there were no statistically significant difference on their beliefs, practices, and their post partum breasts complications.

6. In the teaching group there were no statistically significant difference on mothers' knowledge, beliefs and practices of prenatal breast preparation and breasts complications between the mothers with inside and out-side house occupations at the .05 level.

7. In the teaching group there were statistically significant difference on mothers' beliefs of prenatal breast preparation and breasts complications between the groups with high frequency of practices and the low frequency of practices, by the arithmetic means of mothers' beliefs and breasts complication of the groups with high frequency of practices were both higher than the low frequency of practices. There were no statistically significant difference on mothers' knowledge and the practices of prenatal breast preparation between both group at the .05 level.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ โดยได้รับความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ บุญญานุกรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ ประทุมราช อาจารย์ที่ปรึกษาทางกานสถิติ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

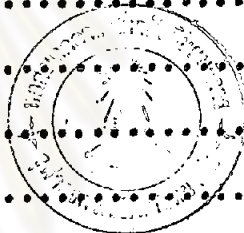
นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ กองวิจัยการศึกษา สำนัก งานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำในด้านการวิจัย และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำต่าง ๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่พยาบาลโรงพยาบาลราชวิถีที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลทุกท่าน ตลอดจนเพื่อน ๆ ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี.

เดือนเพ็ญ พงษ์ศิษฏางกูร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
รายการตารางประกอบ.....	ณ
บทที่ 1	
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	11
สมมุติฐานของการวิจัย.....	12
ขอบเขตของการวิจัย.....	13
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	14
ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย.....	14
ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย.....	14
ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย.....	15
บทที่ 2	
วรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
กายวิภาควิทยาและสรีรวิทยาของเต้านม.....	17
อาการแทรกซ้อนของเต้านมที่พบได้เสมอ.....	19
การดูแลเต้านมในระยะก่อนคลอด.....	22
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
กลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39

	หน้า
การรวบรวมข้อมูล.....	43
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
บทที่ 5 สรุปผลของการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	71
สรุปผลของการวิจัย.....	71
อภิปรายผล.....	77
ข้อเสนอแนะ.....	86
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	95
ประวัติผู้เขียน.....	127

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ร้อยละของอายุมารดาในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	49
2	ร้อยละของ ระดับการศึกษาของมารดาในกลุ่มทดลอง และกลุ่ม ควบคุม.....	50
3	ร้อยละของอาชีพมารดาในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	51
4	เปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยโดยส่วนรวม ในด้านความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเตรียม เต้านมมารดาคลอดคในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	52
5	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อ ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมในเรื่องการ เตรียมเต้านมมารดาคลอดคโดย แยกเป็นรายข้อ.....	54
6	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของอาการแทรกซ้อนในวันที่ 3 หลัง คลอดของมารดาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	56
7	เปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของมารดา ในกลุ่มทดลองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ในด้านความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติในการ เตรียมเต้านมมารดาคลอดค.....	58
8	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อของมารดาในกลุ่มทดลอง ที่มีระดับการศึกษาต่างกันในเรื่องการ เตรียมเต้านมมารดาคลอดค โดยแยกเป็นรายข้อ	59
9	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของอาการแทรกซ้อน ของมารดาในกลุ่ม ทดลองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	61

10	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ความเชื่อและการปฏิบัติในการเตรียมตัวนมมารดาในกลุ่ม ทดลองที่มีอาชีพต่างกัน.....	62
11	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อของมารดาในกลุ่ม ทดลองที่มีอาชีพต่างกันในเรื่องการเตรียมตัวนมมารดา ก่อนคลอด โดยแยกเป็นรายข้อ.....	63
12	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของอาการแทรกซ้อนในวันที่ 3 หลังคลอดของมารดากลุ่มทดลองที่มีอาชีพต่างกัน.....	65
13	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของด้าน ความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติของกลุ่มทดลองที่มีจำนวนครั้ง ของการปฏิบัติที่ต่างกัน ในเรื่องเกี่ยวกับการเตรียมตัวนม มารดา ก่อนคลอด.....	66
14	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อของมารดากลุ่มทดลอง ที่มีจำนวนครั้งของการปฏิบัติที่ต่างกัน ในเรื่องการเตรียมตัวนม มารดา ก่อนคลอด โดยแยกเป็นรายข้อ.....	67
15	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของอาการแทรกซ้อนในวันที่ 3 หลังคลอด ของมารดากลุ่มทดลองที่มีจำนวนครั้งของการปฏิบัติ ที่ต่างกัน.....	69